

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

Feria quinta: de religiosa voto[rum] emissionem. Sermo. xliij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

Feria. V. post Oculi. Sermo XLIII

memoria. Prima mortis. De qua sapiens
Ecc. xij. O mors quamara est memoria
tua. Secda amara memoria est ultimi iu
dicii: de quo ecclesia cantat pphetici il
lud Sophoie. s. Dies illa dies ire: dies
tribulationis et angustie: dies calamita
tis et miserie: dies magna et amara val
de. Tertia memoria amara: est dñi nri se
su xpi passio. Cui ergo q̄s stimulat acu
leis cogitationū malarū: si diligēter re
cogitat se moriturus: aut in dei iudicio
rōnem se redditurus: aut videat xpm pio
se in cruce patientē facile victor euadet
ergo retineamus corda nra ne implean
tur malicia malarū cogitationus: vt sic
valeamus adipisci in hoc seculo dei grām
et in futuro gloriā. Amen.

**Feria quinta post Oculi de religiosa
votoꝝ emissione: illorūq̄ obseruantia:
a qua multi deficiunt: q̄ post impetra
tas gratias vota promissa nō soluunt.
Sermo, xliij.**

Operauit fe

br̄i et dimisit illā. Scribitur
hec v̄ba originaliter
Lu. iij. et in euāg. hodi.
Subuenit deus strute sua

infinita necessitatib⁹ hoim: si tñ ipsi reli
giosa pietate ad eius auxiliū cōsuant:
sicut p̄ i lectione euāgelica: in qua nar
rat benigna cōdescensio xpi ad sonādū
socrū simonis a magnis febribus: fecit
tñ illud rogatus a suis. Sic et quotidie
curant infirmi a varijs lāguoribus qui
bus humanū p̄sidū succurrere minime
valent: dei tñ adiutorio salutē recipiunt.
Id autē vt plurimū impetrat nō solū p̄
deuotas orōnes: sed etiā p̄ fidelīū voto
rū emissionem. Facto nāq̄ voto deo et
sc̄tis eius cōplurimi incolumitatis bh̄
ficiū sunt adepti. Quia nō magna est in
gratitudo emittere vota et illa nō exols
uere: propterea in hoc sermone de voto
aliqua necessaria penitentibus pcurra
mus. Nā Deus. xxiij. d̄: Cum votū voue
ris dño deo tuo non tardabis reddere:
q̄ requirit illud dñs deus tuus, et i p̄s.

xliij. Redde altissimo vota tua. et lxxv.
Vouete et reddite dño deo vestro. Devo
to itaq̄ tria mysteria principalia erunt
declaranda.

- Primū d̄ diffinitio.
- Secūm phibitio.
- Tertiū dispēlatio.

Quid sit votū et de septem cōditio
bus que requirunt ad hoc vt habeat ra
tionem virtutis.

Cap. s.
Primū mysteriū declarādū
de voto d̄ diffinitio: in quo
qd̄ sit votū videamus. Et ex
dicit̄ sc̄i Tho. ij. q. lxxvij.
et Ric̄. di. xxxvij. quarti. sumo hāc dif
finitionē. Votū est p̄ceptio melioris p̄
positi animi deliberatione firmata. Et
qua diffinitione colliguntur septem cō
ditiones que requiruntur in voto vt de
bite fiat: videly

- Prima d̄ deliberatio.
- Secda pmissio.
- Tertia superogatio.
- Quarta ordinatio.
- Quinta formatio.
- Sexta honestatio.
- Septima distinctio.

Prima cōditio que requirit̄ in voto
d̄ deliberatio: vt. s. fiat ex volūtate deli
berata. Nā vt dicit Ric̄. vbi. s. votum
d̄ a volādo. Unde sicut in nobis est du
plex velle. s. plenū: qd̄ est velle delibera
tiū: et semiplenū qd̄ est velle ex surre
ptione: sic dico q̄ est duplex votū. s. vo
tum qd̄ h̄ plenā rōnē voti: et de rōne ta
lis voti est q̄ sit factū ex deliberatione:
q̄ vt d̄. xx. q. iij. c. plens clericus. Nullū
bonū nisi volūtariū. et. xv. q. j. c. non est.
Volūtariū sibi militē eligit rps. Et est
aliud votū qd̄ nō h̄ plenā rōnem votū:
eo q̄ nō fit cū deliberatione: sed ex qua
dā surreptione: et iō nō obligat. Sed i b
onū dubiū: an teneat vota q̄ fiūt in an
gustijs: vt puta a mulieribus tpe partū
et a nauigātib⁹ tpe tēpestatis: et ab in
firmis tpe infirmitatis: et similia. Et q̄
dā absolute et male respōdet q̄ nō. Cō
tra quos dicit Guillelmus q̄ est distin

guendū: q̄ aut vota p̄dicta s̄nt ex intē
tione deliberata: r̄ sic tenēt r̄ obligant:
vr̄ ps̄ in. c. sunt q̄ opes. xvij. q. iij. S̄cho
fiat ex surreptiōe nō tenēt in angustijs
t̄n magis subupis̄ mēs q̄ in pace r̄ q̄
te: eo q̄ s̄m Aug. in li. lxxiij. q. passio:
nes tristabiles plus h̄nt alterare vs̄um
rōnis q̄ passiones delectabiles. ¶ Ses
cūda cōditio q̄ requirit̄ in voto d̄i pro:
missio. S̄cōm em̄ Rich. r̄ Tho. vbi. s̄.
Propositū solū ad faciēdū aliqd̄ bonū
nō facit votū: sed p̄positū firmatū pro:
missione. Et si fiat corde et̄as sine oris
expressione: adhuc tenet r̄ ligat in foro
p̄cie. Expressio em̄ voti p̄ vocē refert̄ ad
interiorē deliberationē. Sed hic occur
rit vnā dubiū disputādū vtrū oē votū
publicū p̄ expressiōe vocis factū coram
alijs sit votū solēne: Et respondet Rich.
q̄ differētia est inter votū publicū r̄ so
lēne: q̄ q̄libet votū corā multis r̄ i pu
blico factū publicū dici p̄t: sed nō q̄
liber tale p̄t dici solēne. Nō enim dici
tur votum solēne nisi q̄ in se habet ali
quid annerū vr̄ in publicū debeat veni
re: r̄ per q̄ vouens ponitur sub alteris
us hoīs potestate: r̄ tale est votū in sus
ceptione sacri ordinis: per quē suscipis
ens cōstituit̄ minister ecclie ad deo pu
blice seruiendū: r̄ ponit̄ sub ep̄i potesta
te. Unde tale votū esset solēne et̄am si
predictum ordinem ab ep̄o reciperet in
secreto. Professio et̄a in religioe facta
in manu eius q̄ p̄t recipere h̄z in se
aliqd̄ annerū quo debeat in publicū ve
nire: vn̄ talis p̄fessio solēnizat̄ votum
et̄a si fiat in occulto. Solennizat̄ ergo
votū per p̄fessionē in religioe r̄ per sa
cri ordinis susceptionē: vr̄ ps̄ ex̄ qui ele
ri. vel vouē. c. rursus. in glo. r̄ lib. vj. de
voto r̄ voti redēp. c. q̄d̄ votū. Notādus
t̄n vr̄ d̄i in glo. xvij. q. s. c. mulieres. et
ex̄ de cōuersi. cōiu. c. ex parte. ij. q̄ in p
pria domo vti vestibus monachalibus
r̄ votum facere nō solennizat̄ votum.
¶ Tercia cōditio que requirit̄ in voto
dicitur supererogatio. Debet fieri votū
de bono supererogationis: r̄ nō de bono

nō necessario: q̄ ad bonū necessariū
tenetur et̄am sine voto. Sed magis
sententiarū dist. xxxvij. quarti. dicitur
votorum aliud est cōe: aliud singularē.
Cōe est q̄d̄ oēs in baptismo faciūt con
spondent renūciare diabolo: vr̄ bob̄
de p̄se. di. iij. c. prima. igit. r̄. c. prima
interroget. Et tale votū fit de his
sunt necessaria ad salutem. S̄bi t̄n d̄i
nute inuenit̄ rō voti. Singulare votū
est cū aliquis sp̄ote p̄mittit se serui
rum aliqd̄ bonū ad q̄d̄ nō tenet: q̄
teneatur post votum. Vn̄ c. di. xvij. q. i.
c. sunt quedam. Sunt quedā q̄ et̄a
vouentes debemus: quedā et̄a que
si vouerimus non debemus: sed p̄t
ea deo p̄mittimus necessario reddere
cōstrin gimur. Sed hic emergit
dubiū: vtrū vota que sunt sub
cōditione: conditi one illa cessante
obligatoria: Et respondet Ray. in
ma. q̄ duplex est cōditio. Una gener
lis: vr̄ si vixero: si potero: si deus volu
erit: que semp̄ intelligunt̄ et̄a si non
ponant̄. vr̄ ps̄. xvij. q. ij. c. beata maria
Alia est cōditio specialis: puta cū
uendo dicit: p̄mitto facere tale bonū
si impetrauerō sanitatē: si cōditio debet
et̄a votū non obligat. Facit ad hoc q̄
s̄rbif. xxxij. q. vij. c. nō solū. r̄ ex̄ de
di. appo. in disp̄. c. verū. r̄ de res. p̄
e. olim. ¶ Quarta cōditio q̄ requirit̄ in
voto d̄i ordinatio. Debet votū fieri
deo: q̄ cum vouere sit actus latre
deo debet. Sed dubitatur circa beati
vota fieri solent et̄a sanctis. Sed d̄i
Richar. q̄ vota que fiūt sc̄is nō p̄t
habēt rōnē voti p̄ cōparationē ad sa
ctos: sed ad deū. Qui em̄ vouet sc̄o
cobo eius eccliam visitare: locutus
mental̄is: siue vocalis qua dicit se
taturū sc̄m̄ Jacobū fit sc̄o Jacobe
obligatio ad implendū illud q̄d̄ d̄i
p̄t r̄ simpliciter loquendo non fit
deo. Vn̄ q̄d̄ est materiale in illo voto
sc̄o: r̄ q̄d̄ est formale fit deo. ¶ Quinta
cōditio que requirit̄ in voto d̄i: forma
tio. Nec nāq̄ est forma voti vr̄ fiat deo

De re bona ad bonū finē: ppter ea dicit Ricb. q̄ votū factū ppter malū finem nō tenet: nā magis depēdet votū a suo fine q̄ a sua materia: q̄ fm̄ p̄bm̄. ij. me-
 ra. Finis est causa causarū: sed votū factū de materia mala ppter finē bonū nō tenet. Itcirco vouēs se facturū ali q̄d q̄d est absolute bonū: non tñ ppter hoc intendens nisi finem malū: grauit ter peccat & nō tenet votū: q̄ talis aut intendit per illud votum se posse cōse: qui finem illum: aut non: si nō: iam nō obligat se ppter finem illum: q̄ sicut dicit p̄bs. iij. Eccl̄i. Electio nō est impossibilium: ergo a simili nō est alicuius impossibilis ad consequendum. Si sic: rat: q̄ fm̄ Auḡ. in li. lxxxiij. q. Deo volente & autore nō fit hō deterior. Deterior aut fit hō per cōsecutionē finis mali. **Sexta cōditio** q̄ requiritur in voto dicitur honestatio. Debet votū fieri de re honesta & materia bona: ppter ea dicitur p̄bs. iij. c. in malis. In malis p̄missis rescinde fidem: in turpi voto muta dēcretū: q̄d incaute vouisti ne facias: im-
 pia est p̄missio que scelere adimpletur. **Sed dubital hic de Septe:** de quo habetur Iudicij. xj. q̄ interfecit filiā suā sicut vouerat: & tñ ad Heb. xj. numerat inter illos qui per fidē vicerunt regna: ergo videtur q̄ possit fieri votum de re mala & inutili. Respondet Ricb. q̄ votū Septe nō fuit obligatorium nisi ad im-
 molandum animal occurrentis immo-
 laticium. Et quoad hoc fuit licitum et placens deo q̄d ostendit victima subsecuta. Unde in occidendo filiā suā fuit fatuus & impius: de qua impietate postea penituit. **Sextima cōditio** que requiritur in voto dicitur discretio. Debet nāq̄ fieri votum discrete prudēter & moderate. Nā sicut phibita est indiscreta penitentia ita phibetur & votū eius. Sed q̄d de votis stultis: vt sunt vota illorum qui vouent nō comedere caput: aut nō comedere pedes: aut non comedere collum: vel non lauare ma-
 nus: & similia, Respondet Thomas: q̄

talia vota deridenda sunt potius q̄ seruāda. Accipimus ergo ex dictis quāta in vnoquoq̄ debet esse maturitas in vouendo: quanta insuper diligentia in complendo q̄d voto p̄missum est. Ideo dicit Ricb. q̄ omne votum licitum obligat vouentē ad illud q̄d voluit adimplendum: nisi in quattuor casibus. **Unus** est ppter impotentia adimplendi. **Secundus** ppter auctoritatem superioris dispensandi. **Tertius** propter defectus conditionis apposite: vt dictum est superius. **Quartus** quando illud quod tempore voti facti fuit licitum: postea fit illicitum.

Quod vouere interdicitur septem generibus personarum: in quibus est limitata rōnabiliter facultas vouēdi. **Cap. ij.** **Secundū mysteriū principale** de voto declarandū dicitur phibitio. Nā phibent septē gradus personarū vouere.

Primi sunt epi.

- Secūdi clerici.
- Tertij religiosi.
- Quarti pueri.
- Quinti filij familias.
- Sexti serui.
- Septimi vtroque.

Primi q̄ nō possunt vouere sunt epi: Ipsi em̄ nō possunt facere votū quo dissoluatur vinculū eccl̄ie sine licētia dñi dñi pape. ex de renū. c. nisi cū prudē. Est em̄ eps eccl̄ie sue sp̄sus: vt dicitur in. c. inter corporalia. ex de translatione epi & electi. Itcirco nō pōt emittere vota q̄ eēt in iudiciū sue cure. ex de voto & voti redemptione. c. magna. **Secūdi** q̄ non possunt vouere sunt clerici b̄ficiari: q̄ nō possunt vouere peregrinationē: aut aliū ppter q̄d habeant relinquere eccl̄iam sine licētia plati sui. de p̄se. di. v. c. nō opy. Excepto q̄ possant vouere & votum implere etiam episcopo cōtradicente de intrādo religionē: vt p̄z. xij. q. ij. c. due sunt. Et alr̄ de accipiēdo crucem. vt habet ex de voto & voti redēp. c. ex multa. **Tertij** sunt religiosi p̄o

quibus dicitur. xx. q. iij. c. monacho. Ad monacho non licet votum vouere sine consensu abbatis sui: si autem vouerit frangedū erit. Ratio autem potissima hinc Ricb. quare religiosus nihil vouere potest: est. quia pensata humana infirmitate et religionis onere: non posset se ad aliquid ultra suam professionem obligare quod non posset implere sine qualicūq; preiudicio vel preiudicij periculo obseruationis cuiuslibet eorum ad que ex sua p̄fessione tenetur: et absq; periculo reddendi se interdum onerosum preclato suo vel alicui: seu aliq;bus fratrū suoz propter sollicitudines et modos singulares quos interdum haberent illi qui essent ad plura q̄ alij obligati. Propterea tate est altitudinis religionis votū q̄ omnia alia in ipm commutari possunt. Et ideo ecclia considerans huius voti altitudinē: et humane nature infirmitates: voluit auctoritate dei voto religionis nullū posse votum aliud superaddit. ppter periculū transgressionis vitādū. Glo. in sup dicto. c. monacho. dicit monachū nō posse vouere est intelligendū de voto abstinentie per quod alij scandalizant. ¶ Quarta sunt pueri ante annos pubertatis: qz pro illo tempore nō habent expeditū usum rationis et liberi arbitrij. Et v̄ dicitur eē de reg. c. transeūtib; ad religionem. c. sicut tenor. Carens vsu liberi arbitrij vouere nō p̄t: qz nō p̄t p̄sentire. ¶ Quinta sunt filij familias. Nam filij familias: qz subest patri in his que ad regimen domus et familie pertinet non p̄t de illis votū facere seu de pertinentibus ad illa sine patris auctoritate. ¶ Sexti sunt serui qui non possunt vouere aliquid eozū que ipsos impediāt a seruitio dominoz suoz sine ipsoz auctoritate et voluntate sicut p̄t. l. iij. dis. c. ex antiquis. et c. si seruus. ¶ Septimi sunt vxores. Pro quibus notandū q̄ vir et vxor sibi sunt mutuo debitores in reddēdo debitū carnale: ideo quilibet eoz p̄hibetur vouere de non reddēdo

sine licentia alterius: sed qz in dispensatione domi et regimine familie multo est subiecta viro et non econuerso de pertinentibus ad illa mulier nō potest emittere votū sine licentia viri: sicut p̄t. xxiiij. q. v. c. Manifestum. et c. premiffis. et c. noluit. Ideo Nicer. c. dicit deus. Si vouerit vxor et iuramento se constrinxerit: vt per ieiunium ceterarū rez abstinentiā affligat animam: in arbitrio viri erit vt faciat suam non faciat. Et forte hec est causa quare mulieres magis ad vouendū p̄ntur q̄ viri. Nec reprehendim; eas quia mouent: sed quia indiscrete vota faciunt. Sunt sepe inconsiderate: et vota emittunt inordinabilia et frivola quibus non expedit vt sacerdotē p̄ solutione requirant. Vir in hoc casu auctoritatem habet absoluendū: vt vi clauium que in ipso non est: sed auctoritate p̄fiderie quā in vxorem habet. Et cum vxor obedire noller voto sibi nolle eā sua vota cōplere: p̄t superaddere verbera: ita t̄ vt in eoz modestiā gerat. Solui sic hec p̄ntur: quia noui mulierū impotentiam que viros q̄q; affligunt et recitant vt sub voto: um occasione licentia largiantur vagandi discurrendi ac dependendi pecunias domus cum domino et detrimento familie.

¶ De dispensatione votorum ad rationem dubioz que super illa p̄sent oriri.

ertius mysteriū de voto clarandū dī dispensatio. p̄ cuius pleniori declaratione septē dubia sunt dispartita. Primum vtrū expedit homini vouere. Secundū vtrū sit magis laudabile et meritorium aliquid facere cū voto sine voto. Tertiu vtrū expedit iuuenes vt voto se obligent ad religionis ingressum. Quartum vtrū votum possit coniecturari. Quintū vtrū debet votum commutari possit in votum religionis. Sextū vtrū omne votum

fit dispensabile. Septimū vtrū solus pa
pa possit in voto dispensare? Q̄ Primū
dubiū vtrū expedit hōi vouere? Et ar
guitur q̄ nō. Primo q̄ nullus debet se
pauare magno dono dei: sed libertas
hoīs est magnū donū dei: quā i parte
se puat p̄ totū: ergo nō debet hō voue
re. Scōdo arguit q̄ nullus d̄ se expo
nere periculo alicui⁹ trāsgressiōis: sed
vōēs exponit se periculo cui nō erat
expositus ante vōtū: ergo non expedit
vouere. Tertio arguit q̄ nullus debet
aliqd̄ facere quo suū aggrauet pctm̄ si
peccat: sed religiosus si peccat grauius
pctm̄ cōmittit cō secularis: sicut dicit
Ansel. in li. de similitudinib⁹: ergo nō ex
pedit vouere religionis ingressum: et
multo fortius nec q̄cūq̄ aliud bonū.
In contrariū est oīs scriptura: et laudabi
lis vsus fidelīū. R̄s̄ndet Ric̄. q̄ voue
re cū discretiōe expedit hōi p̄ hoc q̄ fir
mat amplius volūtatē suā in bono: et
p̄ magna parte excludit a se male faciē
di libertatē et facit actū virtutis latric:
et ideo vouēdo meret. Ad p̄mum argu
mentū respondet Ansel. in li. de similitu
dinibus q̄ obligatio ad bonū nō repu
gnat libertati simplr: vt etiā plene di
ctū est in sermone de obediētia dei. Ad
scōm dicēdū q̄ vouēs discrete nō expo
nit se piculo trāsgressiōis nisi per acci
dēs. Ad tertū dicēdū q̄ l̄ religiosus
graui⁹ peccet q̄ secularis in de pctō pe
nitēs maiorē m̄iam p̄sequit q̄ secula
ris. Scōm dubiū vtrū magis sit lau
dabile et meritouū facere aliqd̄ cū vos
to q̄ sine voto? R̄s̄ndet Ric̄. et Tho. q̄
sic. Qd̄ delectant triplici rōne vna si
militudine. Prima rō est q̄ opus infe
rioris virtutis magis est meritouū im
peratū a superior virtute q̄ nō impartū:
sed latric superior virtus est q̄ abstinen
tia: et opus abstinentie ad qd̄ mouet hō
er voto est imperatū ab ea: vouere em̄
actus est latric: ergo magis meritouū
est opus abstinentie ad qd̄ mouetur hō
er voto. Scōda rō est hec. Quāto opus
procedit a volūtate magis firmata in

bono: tāto est virtuosus et ex p̄sequēti
est magis meritouū. Ad opari em̄ vir
tuose requirit firmiter et immobilr opa
ri: vt dicit p̄bs. ij. Et hi. c. iij. Sed cete
ris parib⁹ volūtas firmitor est in bono
cū voto q̄ sine voto. Tertia rō est hec.
De⁹ cū acceptet opus p̄pter operantē
tāto magis acceptat illud quāto est ab
hoīe ad suū seruitiū sp̄alius deputato
sz ceteris parib⁹ hō sp̄alius deputat et
dedicat ad dei seruitiū cū voto q̄ sine
voto. Ad idē etiā est similitudo quam po
nit Ansel. in lib. de similitudinib⁹: in qua
cōparat secularē facientē bonū op⁹ illi
qui dño dat de fructu arboris sue quā
tū vult: et religiosum illi q̄ dño dat to
tā arborē cū fructu: q̄ magis est dño ac
ceptus q̄ p̄mus. Q̄ Tertū dubiū vtrū
expediat inducere iuuenes vt voto se
obligēt ad religionis ingressum? Et re
spondet notabilr Ric̄. q̄ sic si ad sint
debite p̄ditiones ex parte iuuenis et ex
parte inductiōis et ex pre obligatiōis.
Qui em̄ vult inducere iuuenē aliquem
ad obligatiōē p̄dictā: debet diligēter
cōsiderare q̄ iuuenis debitam habeat
etatē p̄ ingressu religionis q̄ ad min⁹
cōplectif tps. xij. annoz. ex de reg. c.
s. r. c. significatū est. Et q̄ put patitur
etas illa in p̄positis suis licitis et hos
nestis habeat stabilitatē: et q̄ ad p̄fide
rādū quid illa religio ponderet: et obli
gatio habeat sufficiētē discretiōē. In
inductione etiā debet esse diligēs aspe
ritas religionis ad cuius obligatiōē
inducitur explicatio et omnis suggestio
nis et falsitatis exclusio: nec debet esse
nimis importuna persuasio. Asperita
tis em̄ religionis celatio et paucitatis
suggestio operatur deceptionem: dece
prio aut rōne ignorantie diminuit de
rōne voluntarij. Tūc em̄ nimis est im
portuna persuasio q̄n fit cū rerū tēpo
raliū p̄missione: vel cū indebita cōmis
sione: vel cum nimia sollicitudine.
Debet autē inducens cauere a tali im
portuna persuasionē: q̄ talis psuasio
operatur in iuuenē vel ipm̄ inclināt ad

obligandū se ex subieptione. Et p̄dicta obligatio fieri non debet nisi ex plena voluntate et deliberatione. Ex pte etiā obligationis tria sunt obseruāda. s. vt fiat p̄uia deliberatione et stabilitatis proposito examinatione: et q̄ fiat cū d̄scretione vt. s. obligas obliget se ad ingrediendū vt eā experiat. Et si deo dederit sibi grām remanēdi et religioni placuerit remaneat. Aut si p̄positus infra annū mutatus fuerit libere possit exire absq̄ hoc q̄ teneat aliā religionē intrare. Debēt etiā obseruare q̄ fiat cū deuotione. Et debēt obseruari p̄dicta: quia obligationes facte sine deliberatione: discretionē: et deuotione: frequēter malos exitus habēt. ¶ Quartū dubiū. vtrū votus possit cōmutari: Et r̄ndet q̄ sic: vt habet in. c. magne. et de voto et voti redē. Ratio est s̄m Rich. q. s̄m Bern. in lib. de p̄cepto et dispensatiōe. Inis quū p̄culdubio foret si ea q̄ sunt p̄ sola charitate instituta p̄tra charitatē teneant. Votū aut̄ fieri debet ex charitate: et p̄ charitate. An eius obligatio tenere nō d̄s̄ charitatē. Tenere autē contra charitatē si nō liceat illud cōmutari in meliū. Votū ergo p̄t in melius bonū cōmutari: nō t̄n hoc auctoritate propria fieri debet: sed auctoritate superioris: q̄ nullus fieri debet iudex in sua causa. ¶ Quintū dubiū. vtrū q̄libet votū cōmutari possit i votū religionis: R̄ndet Rich. q̄ volens facere professionē in religione si actualiter vel habitualiter vult remanere obligatus ad vota q̄ in seculo fecerat: nō cōmutatur in votū religionis: t̄n postq̄ deuenerit ad noticiā plati sui hoc factus: poterit ip̄m ab illis votis absoluerē: maxime si ignorabat ip̄m esse ligatū ip̄is votis tempore p̄fessionis. Si aut̄ actuali seu habitualiter intēdit amplius illis votis nō teneri: sed solo voto religionis sue: ab illis absoluit p̄ religionis votū p̄pter religionis voti altitudinē et p̄fectionē. An et̄ de voto et voti redē. c. scripture. Dicit: Reus fracti voti aliquatenus non

habetur qui ep̄ale obsequiū in p̄petuū religionis obseruantia noscitur committasse. Et de peni. disti. i. c. Quis aliquis. §. his auctoritatibus. Non est necessaria certa satisfactio peccati: cuius totus vitæ tempus impeditur sui seruitio p̄ditio. Et t̄n si rex vnus vel impator uenerit q̄ vsq̄ ad triēniū vel septēniū militabit in terra sancta: et tenebit secum duos vel tria milia militū: vel vnus alius dux vel comes existēs dux totius exercitus cuius signator: et de cuius absentia desolatur vellet religionē intrare: in hoc casu videt mihi summus p̄t̄s̄er p̄salēdus. Tertū t̄n est q̄ persona mediocris a voto transinarino absolueret p̄ religionis ingressum. ¶ Sextū dubiū. vtrū cōmutatio sit dispensabile: Et arguitur q̄ non. Primo q̄ soluere p̄missum est de iure nature: et ea q̄ sunt de iure nature sunt indispensabilia: ergo nullū votū est dispensabile. Secūdo arguit: q̄ q̄ nō facit quod p̄mittit mentit: sed nullus p̄t̄s̄er in mēdacio dispensare: q̄ s̄m p̄bm. in ethicor. Adendaciū s̄m seipm̄ p̄curat est et fugiendū. Eū ergo omne votū sit p̄missio: nullū votū est dispensabile. Tertio arguitur: q̄ et̄ de statu monachor. c. cū ad monasteriū. d̄: Abrenunciatio p̄prietatis ita monachali regule est annexa: vt nec p̄tra illā summus p̄t̄s̄er valeat dispensare: ergo nō cōmutatum est dispensabile. Quarto arguitur: quia nullum votū est dispensabile: q̄ in melius commutari non potest: s̄ votum religionis non potest in melius commutari: cum omnia alia vota in ipsum commutari possint: ergo non omne votum est dispensabile. Ad hanc questionem licet multi multa dicant: tamen Rich. in. iij. et Tho. ibidē q̄nto aliter dicat. s̄. n. Johannes neapolitanus in quodlibetis. Inno. et Wostien. et communiter omnes doctores tenent q̄ omne votum quod est de his q̄ sunt supererogationis est dispensabile: q̄ dispensationis in quolibet tali voto p̄t̄s̄er causa rōnabilis iueniri. s̄z p̄cept

maioris boni vel mali euicatio: siue p
 cōparationē ad rēpublicā: siue per cō
 parationem ad vouētē. Reformatio
 enī pacis inter regna maius bonuz est
 cōmunitati q̄ continētiā huius p̄sone.
 In tali etiā casu si p̄sona que p̄tinētiā
 vouerat nubat p̄ p̄ceptum dñi pape:
 sua obediētia magis meritoria est sibi
 q̄ cōtinētia: quāntū ad p̄miū substātia:
 le. Vñ Arist. s. Ethic. Amabile est bonuz
 vni soli: melius v̄o t̄ diuinius genti et
 ciuitatibus. Vitatio etiā cōmunis ma
 li: vt vitatio discordie inter regna que
 sunt in pace t̄ p̄babilis transgressio vo
 ti si probabilitas sit vehemens: posset
 esse rationabilis causa dispensandi in
 quocunq̄ supererogationis voto. Re
 cta enī ratio dictare videt̄ esse aliquem
 in ecclesia loco dei qui periculis cōmū
 nitatū t̄ personarū pensatis infirmita
 tibus: vtilitatib⁹: t̄ dānis: possit rōna
 biliter obuiare. Ad primū argumen
 tū dicēdū: q̄ obligatio in votis non est
 de iure nature absolute: sed sub hac cō
 ditione. s. quousq̄ p̄ superiorē ex causa
 rationabili fuerit relaxata. Ad scđm
 dicēdū: q̄ qui nō soluit qđ p̄misit mē
 ritur si sibi nō remittatur obligatio: et
 soluere possit sed obligatione remissa
 non mērit: q̄ amplius debitor nō est.
 Ad tertū dicēdū: q̄ quis summus
 p̄tifer nō possit facere q̄ sit monach⁹
 absq̄ abrenūciatione p̄prietatis: quia
 hoc esset facere cōtradictoria simul tñ
 p̄t de monacho facere nō monachū si
 causa rationabilis affuerit. Ad quar
 tum dicēdū: q̄ quis votū religionis
 cōmutari nō possit in melius bonū pri
 uatum: p̄t tñ cōmutari in melius bo
 num cōmune. Talis etiā p̄ditōis pos
 set esse ille q̄ vout q̄ illud bonum sine
 votū cōmutari posset in aliud bonum
 magis expediens sibi: q̄ quis non posset
 cōmutari in maius bonuz simpliciter.
 Septimū dubiū vtrum solus papa
 possit in votis dispensare. Et respōdet̄
 doctores q̄ in votis maioribus: sicut
 sunt votū p̄tinētiē: religiōis: t̄ crucis:

solus papa dispensare p̄t: q̄ in votis
 istis nō est dispēsandū nisi p̄pter eccle
 sie cōmunē utilitatē: vel aliquā magnā
 necessitatē. Et id̄ ipsorū dispēsatio meri
 to reseruari debuit illi ad quem p̄tinet
 totius ecclesie cura. Scđm v̄o morem
 curie vota pegrinationis ad visitanda
 ap̄loꝝ limina: t̄ sancti Jacobi in com
 postella: vident romano p̄tifici reser
 uata. In oibus aut̄ alijs votia q̄ respe
 ctu predictoz dicunt̄ vota minora pos
 sunt ep̄i dispēsare: vt habet̄ et̄ de voto
 t̄ voti redēp. c. s. Inferiores aut̄ ep̄is i
 nullo voto dispēsare p̄t: nisi eis fuerit
 sp̄ali cōmissum except̄ plat̄ religiosi
 q̄ dispēsare p̄t in vot̄ suoz subditoꝝ.
 Religiose itaq̄ curare debēt oēs circa
 vota sua se gerere: vt illa discrete emit
 tant: emissa cōpleāt: aut si cōplere non
 possunt a superioribus dispensationē
 procurent: vt sic mereantur in hoc secu
 lo habere dei gratiam: t̄ in futuro sem
 p̄ternam gloriā: in qua viuūt: t̄ regnat
 deus per infinita seculozū. secl̄a. Amē.
 Feria. vi. post oculi. de m̄ia ad primū
 h̄nda: t̄ pia largitiōe elynarū. s. xliij.

Scit ei Jesus

Da mihi bibere. Scribū
 tur hec v̄ba Job. iij. c. t̄
 in euangelio hodierno.
 Esenda sunt duriora sa
 ris pecto: a eoz q̄ x̄po iesu pietatē exhi
 bere nolūt. Cōtulit qđ ēpe nobis inu
 merabilia bona: t̄ q̄nc̄ de illis a nobis
 petit vt sic ampliora superaddat. Pete
 bat nanq̄ hodie bibere a samaritana:
 vt illaz satiare aqua admirabilē suā
 v̄ssime gratie sue. Sic t̄ sepe ab homi
 nibus erigit misericordiam t̄ clemētiā
 pro suo amore proximis exhibendam:
 quatenus largiatur eis copiosius pre
 mia eterne vite. Quia v̄o hoc maxime
 decet penitentes vt per elemosynarū
 largitiones satisfaciant p̄ pctis suis:
 Itcirco in presenti sermōe de elemosy
 na aliq̄ p̄currem⁹ quā x̄ps a samarita
 na poscebat di. Jo. iij. Da mihi bibere.